ומדליקין לו את הנר, משום רבי יצחק אמרו אף צולין לו דג קטן. תניא נמי הכי מי שלא הניח עירובי תבשילין אופין לו פת אחת וטומנין לו קדרה אחת ומדליקין לו את הנר ומחמין לו קיתון אחד ויש אומרים אף צולין לו דג קטן. רבא אמר לעולם שהניח ושאני הטמנה דמוכחא מלתא דאדעתא דשבתא קעביד. איתיביה אביי תניה אומר בית שמאי אומרים אין אופין אלא אם כן ערב בפת ואין מבשלין אלא א"כ ערב בתבשיל ואין טומנין אלא אם כן היו לו חמין טמונין מערב יו"ט. הא היו לו חמין טמונין מיהא עביד ואע"ג דמוכחא מלתא דאדעתא דשבת קעביד. אלא אמר אביי כגון שערב לזה ולא ערב לזה ותניה היא ואליבא דב"ש: ואין זוקפין את המנורה: מאי קא עביד? אמר רב חיננא בר ביסנא הכא במנורה של חליות עסקינן דמחזי כבונה דב"ש סברי יש בנין בכלים (א) וב"ה סברי אין בנין בכלים ואין סתירה בכלים. עולא איקלע לבי רב יהודה קם שמעיה זקף לה לשרגא איתיביה רב יהודה לעולא הנותן שמן בנר חייב משום מבעיר והמסתפק ממנו חייב משום מכבה. א"ל לאו אדעתאי. אמר *) רב קנבא שרי: בעא מיניה אבא בר מרתא מאביי מהו לכבות את הנר מפני דבר אחר? אמר לו אפשר בבית אחר, אין לו בית אחר מאי? אפשר לעשות לו מחיצה, אין לו לעשות מחיצה מאי? אפשר לכפות עליו את הכלי, אין לו כלי מאי? אמר ליה אסור. איתיביה *) אין מכבין את הבקעת כדי לחוס עליה ואם בשביל שלא יתעשן הבית או הקדרה מותר? אמר ליה ההיא רבי יהודה היא כי קאמינא אנא לרבנן. בעא מיניה אביי מרבה מהו לכבות את הדלקה ביו"ט, היכא דאיכא סכנת נפשות לא קא מבעיא לי דאפילו בשבת שרי כי קמבעיא לי משום אבוד ממון מאי? א"ל אסור. איתיביה אין מכבין את הבקעת כדי לחוס עליה ואם בשביל שלא יתעשן הבית או הקדרה מותר ההיא רבי יהודה היא כי קאמינא אנא לרבנן. בעא מיניה רב אשי מאמימר מהו לכחול את העין ביו"ט - היכא דאיכא סכנה *כגון רירא, דיצא, דמא, דמעתא, וקדחתא ותחלת אוכלא לא מבעיא לי דאפי' בשבת שרי כי קמבעיא לי סוף אוכלא ופצוחי עינא מאי? א"ל אסור איתיביה אין מכבין את הבקעת ושני ליה כדשני. אמימר שרי למכחל עינא מנכרי בשבתא. איכא דאמרי *אמימר גופיה כחל עינא מנכרי בשבתא, אמר ליה רב אשי לאמימר מאי דעתיך *דאמר עולא בריה דרב עילאי כל צרכי חולה עושין ע"י נכרי בשבת ואמר רב המנונא *כל דבר שאין בו סכנה *אומר לנכרי ועושה. הני מילי היכא דלא מסייע בהדיה אבל מר קא מסייע בהדיה דקא עמיץ ופתח? אמר ליה *איכא רב זביד דקאי כוותך - ושנייא ליה *) מסייע אין בו ממש. אמימר שרא למכחל עינא ביו"ט שני של ראש השנה. אמר ליה רב אשי לאמימר **) והאמר רבא מת ביום טוב ראשון יתעסקו בו עממין, ביום טוב שני יתעסקו בו ישראל ואפילו בשני ימים טובים של ראש השנה

מה

*) שבת נג. **) לעיל ו. שבת קלט:

שערב לזה ולא ערב לזה · אפה ובשל מבעוד יום לשם ערוב ולא טמן חמין: **במנורה של חליות** · וכשנפלה נפרדו חליותיה: **יש סותר בנין בכלים** · ובונה חייב בכל שהוא: **אין סותר בנין בכלים** · ואינו חייב אלא אם כן עשה בו מלאכה כגון ממחק או מחתך או אורג או תופר שהן אבות מלאכות לעצמם אבל חזרת חליות שאין בה אלא משום בנין אין בונה אלא בבתים ואהלים: **קם שמעיה** · דעולא: **וקף לשרגא** · שהיה רוצה שיסתלק השמן לאחוריו ולא ימשך אחר הפתילה ותכבה: **שרגא** · נר של חרס קרויזו"ל בלעז: **שנותן שמן בנר** · בשבת: **המסתפק** · הנוטל ממנו ואוכל: **חייב משום מכבה** · וכבוי בי"ט לא אשתרי: **לאו אדעתאי** · עשה השמש מה שעשה: **קנבא** · למחוט (ב) ראש הפתילה שנעשה פחם שקורין מוקיי"ר בלעז: **מפני דבר אחר** · לשמש מטתו: **לעשות מחיצה** · בסדין: **בקעת** · אישטיל"א: **כדי לחום עליה** · שאין כבוי זה לצורך י"ט ואני שמעתי דהוי ליה סותר ע"מ לבנות במקומו: **מותר** · אלמא לצורך יום טוב שיהנה היום שרי: **ר' יהודה** דאמר לקמן מכשירי אוכל נפש שרו ודריש יעשה לכם לכל לצרכיכם והאי נמי לצרכיכם הוא וכן תשמיש ואנא דאסרנא כרבנן דדרשי הוא לבדו: **איפיכים כו'** · ואין לך עשן בית גדול מן הדלקה וצורך י"ט הוא לכבותה שלא ימאס לישב בערב ובגשמים: **למכחל עינא** · לשום בו כחול לרפואה: **רירא** · שעושה ריר ביב"ח והוא שקורין קליד"ה בלע"ז שהוא עושה ריר *שמגליד תמיד: **דיצא** · פי' שעוקץ כמו מחט כמו דץ ביה מידי (חולין דף נג:): **דמא** · שנקג"ר: **דמעתא** · מדמעת תמיד: **קדחתא** · לשון קדחת בלעז (דברים כח) שורפת והוא שקורין איתקלפישו"ן: **תחלת אוכלא** · תחלת החולי של כל אלו: **דאפילו בשבת שרי** · כדאמרינן במסכת ע"ז (דף כח:) שורייני דעינא באוכמתא דלבא תלו: **סוף אוכלא ופצוחי עינא** · שקרוב להתרפאות הוא ואינו כוחל אלא להגיה מאורו: **איפיכים בקפס** · שמותר להנאת הגוף שלא יתעשן: **כדשנין** · רבי יהודה היא דאמר לכל לצרכיכם: **עמיץ ופתח** · סוגר ופותח ריסי עיניו להכניס הכחול: **איכא רב זביד** · שהיה מקשה לי כמותך: **ושני ליה** · ופרקתי לו: **מסייע אין בו ממש** · מי שאינו עושה מלאכה ממש אלא מסייע מעט כי האי ובלאו הוא מתעבדא אין בו ממש והכי אמר במסכת שבת בהמצניע (דף צג.) גבי זה יכול וזה אינו יכול יכול חייב ושאינו יכול פטור ואע"ג דקמסייע בהדיה מסייע אין בו ממש:

מה

ומדליקין לו נר · מכאן משמע שצריך להזכיר בברכת עירובי תבשילין "יהא שרי לבשולי ולאפויי ולאדלוקי וכו'" ואם בשביל הדלקה לא התנה משמע הכא דיהא אסור להדליק לו רק נר א' מדחזינן דהולך להזכיר אדלוקי הנר משמע דלאסור למי שלא הניח להדליק לו רק נר אחד:

ובית הלל סברי אין בנין וסתירה בכלים · וא"ת והא בשבת (דף מז:) במטה של חליות כ"ע לא פליגי דאסור י"ל דהתם מיירי בשבת והכא מיירי בי"ט ולא החמירו חכמים הואיל ואין בנין בכלים, א"נ י"ל דהתם מיירי שטולה של חליות ומפרקין אותה אברים אברים אבל הכא מיירי שאין חסר כאן רק להקימה קצת ואינה בעלת אברים דטולה מחוברת היא:

והמסתפק ממנו חייב משום מכבה · אומר ר"ל מפני שממהר כבוי דלא הוי אלא גרם כבוי וגרם כבוי ביום טוב שרי אע"פ שממהר כבויה ובשבת נמי אינו חייב אלא היינו טעמא הואיל דכאותה שעה שהוא מסתפק ממנה מכבה קצת ומכסה אורו דלא יכול לאנהורי כולי האי כי איכא שמן מועט בנר ולכך נראה ככבוי ומכאן יש להתיר קנדיל"א של שעוה גדולה לחתוך למטה ממנה כיון דבשעה שחותך אותה אינו מכחיש מאור שלה כלל אע"ג שהוא גורם לגרום כבויה שרי ודוקא לחתוך אותה באור אבל בסכין אסור איכא דסולי עלמא דאמר לקמן במתני' (דף לב:) חותכה באור בפי שתי נרות:

קנבא שרי · פי' רש"י מוקיי"ר בלעז למחוט ראש הפתילה ועושה פחם ולא נהירא דלקמן פרק המביא (דף לב:) קרי ליה מוחטין את הנר מאי מוחטין עדויי חשכא ולא קאמר הכא כי ההיא לישנא דהתם כר"י דתרי תמוי: יש אחד בשעה שחולק והיינו ההוא דלקמן ויש אחד לאחר שכבה שמתקנין אותה כדי שידליק מהר ומסיר הפחם שבראש הפתילה ובכך נוחה כשידליק אותה והיינו ההוא דהכא דשרי:

אין מכבין את הבקעת וכו' · מכאן יש למחות את הנשים שרגילות להסיר הפתילה מתוך השמן כשהיא דולקת ומשימין אותה על הקרקע וכן שלא לכסות את האור, ומה שנהגו העולם להדליק הנר מי"ט לחברו ואין מדקדקין אם הוא לילה, ולעיל פירשתי דהוי הכנה ואין י"ט מכין לחבירו י"ל דאע"ג שאינו לילה מ"מ הוא סמוך לחשיכה ואף באותו יום צורך הוא אותה הדלקה:

ההיא רבי יהודה היא · דאית ליה 'לכל לצרכיכם' ואנן עבדינן כרבנן ואם תאמר והא אנן פסקינן לקמן הלכה כר' יהודה וי"ל דמסיק עליה "ואין מורין כן" א"נ י"ל דהא דשרינן מדרשה 'דלכם' היינו דוקא בדבר שהוא אוכל נפש אבל בדבר שאינו אלא להשתמש בעלמא וכן שלא תתעשן הקדרה אסור:

דנפישא

עין משפט
נר מצוה

עט א מיי' פ"ד מהלכות יו"ט הל' יג ופכ"ג מהלכות שבת הלכה ט סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' תקיט סעיף ב וסי' שיד סעיף א:

פ ב מיי' פי"ב מהלכות שבת הלכה ב סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' רסה סעיף א:

פא ג מיי' פ"ד מהל' יו"ט הלכה ג סמג לאוין עה טוש"ע א"ח סי' תקיד סעיף ב:

פב ד מיי' שם טוש"ע א"ח סי' תקיד סעיף ד:

פג ה ו מיי' שם הל' ד טוש"ע שם סעיף א:

[ועי' תוס' שבת מו. ד"ה דתוליות]

פד ז מיי' פי"ב מהלכות שבת הלכה ד סמג לאוין סה טור ש"ע א"ח סי' שכח סעיף ט:

פה ח מיי' שם טוש"ע א"ח סי' תצו סעיף ב:

פו ט מיי' שם הל' י:

פז י מיי' שם טוש"ע שם סי' שכח סעיף יז:

פח כ מיי' פ"א שם הל' טו טוש"ע א"ח שם בהג"ה:

פט ל מיי' פ"א מהל' יו"ט הלכה כד טור ש"ע א"ח סי' תצו סעיף ב:

רבינו חננאל

פירשה אביי הא דתנן [ואין טומנין את החמין] כדברי ב"ש אליבא דתנניה היא דתני בש"א אין אופין אא"כ עירב בפת ואין מבשלין אא"כ עירב בתבשיל ואין טומנין חמין אא"כ היו חמין טמונין מעיו"ט וכגון שעירב לאפיית ולבישול ולא היו לו חמין טמונין והיה ר"ג אוסר להטמין כב"ש וכדתני תנניה משמו· ואין זוקפין המנורה אוקימנא במנורה של חוליות משום דמחזי כבונה וב"ש לטעמייהו דאמרי יש בנין וסתירה בכלים וב"ה אין בנין בכלים ואין סתירה בכלים (נמי) וקי"ל כב"ה ותנא [בתוספתא פ"ב] של בית ר"ג לא היו זוקפין המנורה ביו"ט ומעשה שנפלה המנורה בלילי יו"ט ברומי בפני ר"ג והזקנים ועמד ר' עקיבא וזקפה א"ל ר"ג עקיבא מה לך שאתה מכניס ראשך בין המחלוקת א"ל למדתנו רבינו אחרי רבים להטות אע"פ שאתה אוסר הן מתירין והלכה כמרובים. א"ר יהודה משום ר"ג מטלטלין מנורה ביו"ט אבל לא זוקפין: עולא איקלע לבי רב יהודה בלילי יו"ט קם שמעיה זקף שרגא כלומר זקפה ונתקבץ השמן לאחורית כדי שתכבה מהרה וישאר השמן ונמצא כאילו מכבה ביו"ט. אותיב רב יהודה לעולא מהא דתניא בשבת הנותן שמן בנר חייב משום מבעיר והמסתפק ממנו חייב משום מכבה נמצא שמעת שוקף הנר וקיבץ השמן אחורי הנר כאילו נסתפק ממנו וחייב משום מכבה וכיון דבשבת חייב פשטינן מינה דביו"ט נמי הזוקף כמסתפק הוא והמסתפק אסור משום מכבה וכיבוי אפי' ביו"ט אסור א"ל שלא לאו אדעתאי כלומר לא עשה השמש דבר זה על דעתי וכן אמר אביי אסור לכבות הנר ביו"ט אפילו אם צריך לשמש מטתו ואין לו בית אחר ולא דבר לעשות לו מחיצה ולא כלי לכפותו על הנר ואותבינן עליה אין מכבין הבקעת בשביל לחוס עליה ואם בשביל שלא יתעשן הבית או קדירה מותר ופריק ההיא ר' יהודה דתני יעשה לכם לכל צרכיכם כי קאמינא דאסור אליבא דרבנן דאסרי וכן א"ל רבה לאביי אין מכבין דליקה ביו"ט [משום] איבוד ממון אבל אם הוא סכנת נפשות מכבין בשבת וכ"ש ביו"ט איתיביה אין מכבין את כו' ופריק האי ר' יהודה כי קאמינא לרבנן אמר רב יהודה *) וקנינא שרי פי' יש מי שאומר כגון אבוקה שהיא עשויה מחתיכות עצים קטנים אם נטל ביו"ט מאותן העצים שלא אחוה בהן האור שרי: בעא מיניה רב אשי מאמימר מהו לכחול עין ביו"ט כגון רירא דיצא דמא דמעתא קדחתא ותחלת אוכלא לא מבעיא לי דאפילו בשבת שרי כי קא מיבעיא לי סוף אוכלא (דפכחי) [ופתוחי] ינא מאי א"ל אסור איתיביה בקעת כו' ושני ליה האי ר' יהודה היא כי קאמינא אליבא דרבנן ומצאנו חלוקת ר' יהודה ורבנן ביוה"כ רבנן הוו אמרי אם היה כ"ג זקן או איסטניס מחמין לו חמין ומטילין לתוך הצונן כדי שתפוג צינתן ותניא ר' יהודה אומר עששיות של ברזל היו מרתיחין מערב יוה"כ ומטילין בצונן כדי שתפוג צינתן אמר רב ביבי שלא תגיע לצירוף אביי אמר אפילו תימא תגיע לצירוף לר' יהודה דבר שאין מתכוין מותר ומי אמר אביי הכי והא אמר אביי כו' אמימר כחל מנכרי בשבת א"ל רב אשי כמאן כשלא דאמר כל צורכי חולה נעשין ע"י נכרי בשבת ואמר רב המנונא כל דבר שאין בו סכנה אומר לנכרי ועושהו הני מילי היכא דלא מסייע בהדיה הבא מסייע בהדיה ועמיץ ופתח עיניה א"ל רב זביד אמר לי כוותך ואמרי ליה מסייע אין בו ממש אמימר שרא למיכחל עינא

*) נ"ל קנסא וכ"ה בגי' ברי"ף וכן בספר האגודה רגיס כולה גם ברי"ף כאן וע"ש היטב.

מסורת הש"ס

* עי' סוף תוס' ד"ה ובית הלל

לעיל יז:

הגהות הב"ח

(א) גמ' יש בנין בכלים ויש סתירה בכלים וב"ה סברי: (ב) רש"י ד"ה קנבא למחוט. נ"ב כדאיתא בדף לב ע"ב:

[דף כח:]

[לעיל יח. יא: שבת קכב: עירובין לה.]

[ברכות כו. וש"נ]

*) גרס' הרי"ף והרא"ש א"ר יהודה

[עי' תוספות כתובות ו. ד"ה אמר]

*) [תוספתא פ"ג]

גליון הש"ס

גמ' מהו לכבות את הנר. עיין כתובות דף ז ע"א תוס' ד"ה אמר ליה:

[ע"ז כח:]

[עי' תוס' שבת נג. ד"ה א"ל וכיו]

שבת קכט.

[עי' רש"י גיטין ח: ד"ה כדאמר]

[עי' תוס' שבת נג. ד"ה אמר רב זביד]

נושא/מבנה

◇ 3 שאלות בענין-להתיר משום הנאת הגוף

= 3 התקפות מאותו מקור

נושא/מבנה

△ ב׳ קולות של אמימר בענין כחול העין